

godine, tjelesnih masa između 130 i 230 kg); takvo meso biološki je zrelo i pogodno za sušenje.

- Stare krmače imaju suho i tvrdo meso i nisu pogodne za proizvodnju kulena.
- Svinje prije klanja ne smiju biti u stresnim situacijama jer stres nepovoljno djeluje na zrenje mesa i kvalitetu kulena.

Autori: TATJANA ORŠOLIĆ, dipl. inž. agr.
IVANA JURIŠIĆ, dipl. inž. agr.

Odgovorni urednik: dr. sc. Ivan Katalinić
Grafička priprema: Zdravko Tušek, dipl. inž. agr.
Tisak: FiLeDaTa, Zagreb
Nakladnik:

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu
Ulica grada Vukovara 78 • 10 000 Zagreb
telefon: (1) 61 06 190 • fax: (1) 61 09 140
e-mail: hzpss@hzpss.hr
http://www.hzpss.hr

Za detaljnije informacije obratite se savjetniku HZPSS

HRVATSKI ZAVOD ZA POLJOPRIVREDNU
SAVJETODAVNU SLUŽBU

SVINJOGOJSTVO

UZGOJ SVINJA ZA PROIZVODNJU SLAVONSKOG KULENA

Što je kulen?

Kulen je trajni suhomesnati, izvorni hrvatski proizvod od svinjskog mesa koji je zbog svoje kvalitete poznat kao karakterističan specijalitet slavonskog podneblja. Nastanak i razvoj kulena vezan je za poljoprivredna gospodarstva slavonsko-srijemskog područja, između rijeka Save, Drave i Dunava.

PASMINE ZA PROIZVODNJU KULENA

Veliki jorkšir

- krupna pasmina, dobra dužina i širina;
- mesnatost polovica dobra;
- kakvoća mesa bolja od drugih plemenitih pasmina;
- prasi 10 - 12 prasadi u leglu;
- manje sklon stresnoj osjetljivosti.

Landrasi

- (njemački, švedski)
- trup - dug, širok i dubok
- dobra mesnatost polovica
- prasi 9-11 prasadi u leglu;
- dobra proizvodna svojstva

Crna slavonska svinja

- trup - kratak, dubok i širok grudni koš;
- prasi 7 - 8 prasadi;
- meso dobro prorašteno (mramorirano) masnim tkivom;
- pasmina pogodna za ekstenzivni način uzgoja;
- ugrožena pasmina pa je uključena u Program ugroženih pasmina u srednjoj i istočnoj Europi.

Za proizvodnju kulena najpogodniji su šunkaši navedenih plemenitih pasmina veliki jorkšir, švedski i njemački landras), Crna slavonska svinja i njihovi križanci, sa što manje masnog tkiva.

NAČIN SMJEŠTAJA SVINJA

Otvoreni sustav:

- svinje se pretežno drže u otvorenom prostoru i mogu se slobodno kretati;
- u zatvorenom prostoru drže se samo tijekom noći ili u izrazito hladnim danima;
- ovaj način svojstven je za uzgoj crne slavonske svinje.

Poluotvoreni sustav:

- uz čvrsto građene nastambe grade se i čvrsti ispusti;
- vrlo rasprostranjen sustav.

Zatvoreni sustav:

- najrasprostranjeniji sustav;
- nedostatak prirodnih uvjeta nadoknađuje se odgovarajućom hranidbom i zdravstvenim mjerama.

OSNOVNA NAČELA HRANIDBE I TOVA SVINJA ZA DOMAĆI KULEN

- Budući da se svinje za proizvodnju kulena kolju sa 18 i više mjeseci, hranidba odnosno tov ne smije biti intenzivan.
- Dnevni obroci trebaju osigurati dostatno hranjivih tvari za normalan život i rast svinja, ali ne treba forsirati visoke dnevne priraste.
- Potrebno je osigurati životne priraste od 200-300 g dnevno.
- Osobito je važno u početku tova (u fazi 30-70 kg) osigurati dovoljno bjelančevina i energije za rast, razvoj i oblikovanje (konformaciju) trupova.
- Ograničiti obroke smjese na bazi 16% sirovih bjelančevina i 12,5 MJ ME/ kg na otprilike 1,6 kg dnevno, a do sitosti hraniti krmivima s većim udjelom balastnih tvari, primjerice zelenom djetelinom ili lucernom, silažom ili sijenom djeteline ili lucerne, sočnim krmivima kao što su stočna repa, bundeve, stočne mrkve, stočni kelj i sl.
- Osobito je važno održavati dnevne priraste od 200-300 g u završnoj fazi tova (od 110 kg do kraja) na način da se svinje hrane ograničeno krmivima niže koncentracije hranjivih tvari (suhi kukuruz zamijeniti siliranim mljevenim kukuruzom s klipom), a do sitosti hraniti voluminoznim krmivima u zelenom stanju, silažom ili sijenom te sočnim krmivima niske energetske vrijednosti.
- Preporučljivo je svaki sedmi dan ostaviti svinje da poste uz dostatno vode i nešto sijena ili zelene trave.
- Na taj način sprečava se nepoželjno pretjerano omašćivanje trupova, osigurava se jeftin obrok niske energetske vrijednosti, a koji životinjama ipak zadovoljava osjećaj sitosti.

IZBOR MESA I MASNOG TKIVA

**OBAVEZATNO
MESO NAMIJENJENO ZA SUHOMESNATE
PROIZVODE KONTROLIRATI NA TRIHINELOZU !**

- Za domaći slavonski kulen koristi se svježe svinjsko meso I. kategorije, odnosno: dugi leđni mišić, unutrašnja pečenica ("zec"), but, i 20 % svinjskog mesa II. kategorije, a to je najčešće lopatica.
- U proizvodnji kulena obično se ne dodaje slanina u nadjev, mišićje ne smije biti premasno, ali treba sadržavati dostatno proraštenog masnog tkiva, što kulen čini sočnim. Ako se pak dodaje slanina, dodaje se do 10% tvrde leđne slanine i slanine podgrline.
- Iz mesa se pažljivo uklone naslage masnog tkiva, krvnih žila i tvorevina vezivnog tkiva.
- Ne miješati meso različitih dobnih kategorija svinja.
- Izbjegavati meso koje pokazuje znakove nepoželjnih svojstava, npr. BMV (blijedo, mekano, vodnjikavo) ili TČS (tvrdo, čvrsto, suho).
- Tradicija nalaže da se kulen pravi od mesa potpuno odraslih svinja (starosti oko 1,5-2